

Erdekes adatok a budai fürdők történetéhez.

Budapest, jobban mondva Buda gyógyforrásainak használata, illetve fürdőinek keletkezése nagyon régi időkbe nyúlik vissza.

A mai Óbuda környékét már a bronzkorszakbeli emberek is lakták. Bizonyítják az e korból származó ott talált tárgyak. A római időkben maradt feljegyzések és a helyszínen talált maradványok tanúsága szerint e helyen a keltáknak volt egy Acinke (Acinko) nevű városuk. Ez az *acinke kelta szó, bő vizet jelent* és bizonyítja, hogy a kelták már ismerték és használták az óbudai hévvizeket.

A rómaiak hódításaik során eljutottak a kelta településekig. Kr. u. első században foglalták el a rómaiak, majd municipium lett és állomáshelye a II. számú római segédlégióknak. A várost a kelták Acink elnevezése után egy „um” szócska hozzátoldásával Acincum, illetve rómaián Aquincumnak nevezték. Aquincum a római Pannonia tartomány végvára volt.

A várostól északra a quadok és a markomannok, keletre a jazygok laktak. Aquincumot Kr. u. 120 körül Hadrianus municipiummá, 193 körül Septimus Severus coloniává emelte, majd virágzása tetőpontján — 300 körül — Pannonia Inferior fővárosává lett és Salamon Ferenc szerint lakosainak száma 60.000-re emelkedett. Fellett kereskedelmi város volt, a kelet-nyugati és az észak-délnyugati tranzitforgalom gócpontja. Nagy kereskedelmi forgalma és katonai erőssége révén élénk idegenforgalma volt, amit még a szórakozók és üdülők nagy száma is növelt. Ezeket a város szép fekvése és nagyszámú fürdői vonzották oda. Dr. Tausz Béla kutatásai nyomán megállapította, hogy a római császárok és a császári udvartartás kedvelt üdülőhelye volt. Az aquincumi ásatások alkalmával napvilágra került fürdők romjai tanúbizonyságai, hogy a rómaiaknak itt *jellett fürdőkultúrdjuk volt*. Fürdőiket az ottani hőforrások vize táplálta, amelyet maradványaiban még ma is látható vízvezeték segítségével vezettek úgy a nyilvános, mint a magánfürdőkbe.

A kutatások eddig hét nyilvános polgári fürdő helyét állapították meg. Ezek közül három Aquincum északi részén, közvetlenül egymás mellett feküdt, a negyedik volt a Laconicum gőzfürdő. Az ötödik fürdőt a óbudai régi vámnál fedezték fel, a hatodik és hetediket a Gyárszigeten. Megjegyzendő, hogy abban az időben a Gyársziget, a megszünt Feredőssziget és a Margitsziget egymással és a Duna jobbpartjával összefüggő szárazföldet képezett.

A római imperium után Kr. u. 434-ben Attila ütötte fel itt szállását, Anonymus

írja: „A világhódító Attila győzedelmes seregével Pannoniába jöven, s a rómaiakat legyőzven, a Duna mellett királyi lakot alkotta magának és a hévvizek fölött, amelyeket ott talált és megnyitotta, s igen erős fallal megépítte, melyet magyar nyelven Budának a németek Ecelburgak neveznek.” Egyes történetíróink Buda elnevezését a szláv voda (vuda — víz) szóból származtatják. Mások szerint Attila fivérértől Budától nyerte volna elnevezését. (Ős szittya nyelven.)

Attila halála után a népvándorlás alatt ezek a nagyszerű fürdők Aquincummal együtt elpusztultak.

Ugyancsak Anonymus írja, hogy midőn a magyarok Árpád vezérlete alatt 884-ben Mogernél (Megyernél) a Dunán átkeltek a part hosszában egész a felső hévvizekig (usque ad aquas calidas superiores) táborba szállottak és másnap bevonultak Attila király ős várába. (Buda — az *öreg* szóval, ahogy Indiában ma is gyakori. A Szerk.)

Szent István Ujlakon építette fel a Szent Péter székesegyházat. Az itt letelepedett szerzetesrendek négy fürdőkórházat építettek. Leghíresebb volt a Szent Háromság kórház, a „domus et hospitalis Sanctae Trinitatis ab calidis aquis”, hol már Lodomer esztergomi érsek is gyógyulást keresett s mely III. Orbán pápa 1187-i bullája szerint az esztergomi rendház birtokát képezte.

A tatárjárás után IV. Béla Budán új várat épített. Zsigmond király a Szent Imre gyógyfürdő hőforrásai fölé fürdőkórházat emelt. II. Lajos a felsőhévízi fürdőkbe járt fürdőzni, télen pedig a Várba hozatta fel a gyógyvizet.

Buda fénykorát Mátyás király uralkodása alatt érte el és világszerte mint híres fürdőváros volt ismeretes. Mátyás királynak a budai fürdők kiépítéséer az impulzust valószínűleg Beatrix királyné Badenben való nyaralása adta. Kedvenc fürdője a mai Szent Imre gyógyfürdő (Ráczfürdő) volt. A fürdőt a királyi várral egy boltozatos folyosó kötötte össze. A Szent Imre gyógyfürdő (Ráczfürdő) női gőzfürdőjében még ma is látható az e korból teljes épségben megmaradt szép és hatalmas kupola. A Szent Imre- és Rudasfürdő környékén volt egy fürdőkórház, nevét II. Endre leányától, thüringiai Szent Erzsébet-től kapta. A törökök azonban lerombolták. A török hódoltság fürdőügyi fejlődés történetét a legközelebbi számainkban közöljük.